

Αναφορές και αποκαλύψεις ΚαΠα- Π: Τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Περιεχόμενα

Περίγραμμα: «*Παιδιά τα οποία βιώνουν κακομεταχείριση ή κακοποίηση μπορεί να προσπαθήσουν «να το πουν» στο σχολείο, συχνά επειδή αυτός είναι ο χώρος στον οποίο αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια, σιγουριά και γιατί υπάρχει κάποιος για να τα ακούσει*».

- Εισαγωγή
- Μορφές αποκάλυψης
- Κατά την αποκάλυψη
  - Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί
  - Τι δεν μπορούν να κάνουν
- Μετά την αποκάλυψη
- Οι λόγοι της αποκάλυψης
- Παράγοντες που σχετίζονται με την αποκάλυψη

Εισαγωγή

Αντίκτυπος της σεξουαλικής κακοποίησης

- Ένα πρόβλημα στον εντοπισμό της σεξουαλικής κακοποίησης είναι το γεγονός ότι οι συμπεριφορικές ενδείξεις μπορεί να οφείλονται σε άλλα προβλήματα.
- Στη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού δεν υπάρχουν σωματικές (ιατροδικαστικές) ενδείξεις (είτε γιατί η αποκάλυψη γίνεται μέρες μετά τη διάπραξη της κακοποίησης ή επειδή δεν υπήρξε διείδυση κτλ.).
- Με δεδομένα τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι συνήθως η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού λαμβάνει χώρα όταν δεν υπάρχουν μάρτυρες (μόνο το θύμα και ο δράστης είναι παρόντες), σε πολλές περιπτώσεις η μόνη απόδειξη είναι η αποκάλυψη από το παιδί – θύμα.
- Συνεπώς, τέτοιες αποκαλύψεις δεν πρέπει ποτέ να αγνοούνται ή να προσπερνούνται.

Αποκάλυψη σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού στο πλαίσιο του σχολείου

- Παιδιά τα οποία βιώνουν κακομεταχείριση ή κακοποίηση μπορεί να προσπαθήσουν «να το πουν» στο σχολείο, συχνά επειδή αυτός είναι ο χώρος στον οποίο αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια, σιγουριά και γιατί υπάρχει κάποιος για να τα ακούσει.
- Δεν είναι ασυνήθιστο γι' αυτά τα παιδιά να επιλέγουν να μιλήσουν σε μέλη του βοηθητικού προσωπικού, όπως επιτηρητές εφημερίας, φροντιστές ή σχολικούς βοηθούς, διότι μπορεί να αισθάνονται ότι είναι πρόσωπα μικρότερης εξουσίας, κι επομένως λιγότερο τρομακτικά.
- Είναι επομένως σημαντικό να διασφαλιστεί ότι ΟΛΟ το προσωπικό γνωρίζει πως να αντιδράσει σε τυχόν αποκάλυψη που θα κάνει ένα παιδί.

Αποκάλυψη σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού στο πλαίσιο του σχολείου

- Όταν ένα παιδί προσεγγίζει τους εκπαιδευτικούς για να μιλήσει για την κακοποίηση που υφίσταται, είναι σημαντικό να το ακούσουν και να ενεργήσουν υποστηρικτικά προς το παιδί με τρόπο που να διασφαλίζει την προστασία του.
- Οι εκπαιδευτικοί έχουν ευθύνη για την ασφάλεια των παιδιών.
- Επιπλέον, ένα παιδί συνήθως δεν επιλέγει τυχαία κάποιον από το εκπαιδευτικό προσωπικό. Συνήθως το παιδί θα επιλέξει κάποιον που αισθάνεται ότι μπορεί να εμπιστευτεί. Αυτό αυξάνει ακόμη περισσότερο την ευθύνη του εκπαιδευτικού να αναγνωρίσει και να σταθεί στο ύψος της εμπιστοσύνης του παιδιού που τον/την επέλεξε για να μιλήσει για κάτι τόσο σοβαρό και συναισθηματικά φορτισμένο για το παιδί.

Αποκάλυψη σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού στο πλαίσιο του σχολείου

- Αν οποιοδήποτε μέλος του προσωπικού γίνει αποδέκτης αποκάλυψης κακομεταχείρισης από ένα παιδί, πρέπει να θυμάται ότι ο ρόλος του σχολείου είναι **να εντοπίζει και να αναφέρει, και όχι να ερευνά.**
- Αυτό είναι σημαντικό προκειμένου:
  - να αποφεύγεται η αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων που μπορεί να προκύψουν στην ακόλουθη έρευνα της αστυνομίας και/ή των κοινωνικών υπηρεσιών
  - και να διασφαλιστεί ότι το παιδί δεν θα μπει στην πιεστική θέση να πρέπει να επαναλαμβάνει την ιστορία του ξανά και ξανά.

Μορφές αποκάλυψης

Ορισμός

- Αποκάλυψη:
  - Ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη συνθήκη όπου ένα παιδί μιλάει για πρώτη φορά σε κάποιον για την κακοποίηση που έχει υποστεί, κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίας, περιγράφοντας την εμπειρία του σε ένα φίλο ή συνομήλικο, αναφέροντας την κακοποίηση στις αρχές (όπως στην αστυνομία ή στις υπηρεσίες πρόνοιας), αναφέροντας μικρά κομμάτια μιας ιστορίας κακοποίησης, ή όπου ένα άτομο ανακαλεί και αφηγείται μια εμπειρία κακοποίησης από το παρελθόν του.

Εμπρόθετη αποκάλυψη

- Οι Mian et al. (1986) ορίζουν την εμπρόθετη αποκάλυψη ως «μια σκοπούμενη και προμελετημένη αποκάλυψη της κακοποίησης με ξεκάθαρη πρόθεση να αποκαλυφθεί η ύπαρξή της»
- Το θύμα θέλει να σταματήσει η κακοποίηση και/ή είναι έτοιμο να αναλάβει δράση προκειμένου να αλλάξει τις συνθήκες της ζωής του.

Τυχαία αποκάλυψη

- Ως τυχαία αποκάλυψη ορίζεται «μια δήλωση που γίνεται χωρίς προμελέτη ή πρόθεση για αποκάλυψη της κακοποιητικής σχέσης» (Mian et al., 1986 pp. 226)
- Η τυχαία αποκάλυψη μπορεί να συμβεί κατά τον εντοπισμό ενός σωματικού συμπτώματος στο παιδί ή όταν ένα παιδί εκδηλώσει κάποιο συμπεριφορικό ή ψυχολογικό σύμπτωμα (Shackel, 2009).

Καθοδηγούμενη ή προκλητή αποκάλυψη

- Αναφέρεται σε αποκαλύψεις οι οποίες γίνονται με τη βοήθεια άλλων ατόμων
- Η προκλητή ή καθοδηγούμενη αποκάλυψη συνήθως γίνεται κατά τη διάρκεια ανακριτικής διαδικασίας, συνέντευξης, συμβουλευτικής, ψυχοθεραπείας, παιγνιοθεραπείας και εικαστικής θεραπείας, και στο πλαίσιο ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος.
- Η καθοδηγούμενη αποκάλυψη συμβαίνει συχνά κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής, χρόνια μετά τη διάπραξη της κακοποίησης και συχνά στο πλαίσιο της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας.
- Ωστόσο, τέτοιες αποκαλύψεις μπορεί να γίνουν και κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας στο πλαίσιο προγραμμάτων πρόληψης, μαθημάτων σεξουαλικής αγωγής, καλλιτεχνικών μαθημάτων και παιχνιδιών ρόλων, συμβουλευτικής και άλλων δραστηριοτήτων που μπορεί να είναι ενταγμένες στα σχολικά προγράμματα.

Αντιδραστική αποκάλυψη

- Συμβαίνει όταν ένα γεγονός προκαλεί ή πυροδοτεί μια ανάμνηση κακοποίησης (Campis et al. 1993).
- Έχει αποδειχθεί ότι πολλά παιδιά τα οποία υπέστησαν σεξουαλική κακοποίηση, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της πρώιμης παιδικής ηλικίας μπορεί να ξεχάσουν το τραυματικό αυτό γεγονός εξαιτίας της ενεργοποίησης ενός ψυχολογικού μηχανισμού άμυνας που ονομάζεται αποσύνδεση. Σε τέτοιες περιπτώσεις, κάποιο γεγονός ή κατάσταση μπορεί να προξενήσει την αυθόρμητη, ολική ή μερική ανάκληση της απωθημένης ανάμνησης.
- Αυτό συμβαίνει συχνότερα κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής, ειδικά κατά τη διάρκεια ψυχοθεραπείας την οποία το άτομο ξεκινά για κάποιον άλλο, φαινομενικά άσχετο, λόγο. Ωστόσο, μπορεί επίσης να λάβει χώρα και κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, ιδιαίτερα στην εφηβεία (π.χ. όταν ο έφηβος βιώνει τις πρώτες του σεξουαλικές εμπειρίες).
- Σε τέτοιες περιπτώσεις, η διαπίστωση της ακρίβειας των απωθημένων αναμνήσεων αποτελεί μία πρόκληση η οποία απαιτεί παραπομπή σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας/ιατροδικαστικές υπηρεσίες.

Κατά τη διάρκεια της αποκάλυψης

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

- 1. Αποφύγετε την άρνηση.** Μια κοινή αντίδραση στην αποκάλυψη ενός παιδιού είναι η άρνηση. Σεβαστείτε το παιδί ακούγοντας αυτά που έχει να πει και παίρνοντάς τα στα σοβαρά. **Πιστέψτε αυτό που σας λέει το παιδί.**
- 2. Παρέχετε ένα ασφαλές περιβάλλον.** Βεβαιωθείτε ότι το περιβάλλον παρέχει **εμπιστευτικότητα** και **άνεση**. Αποφύγετε να δείξετε σοκαρισμένοι, τρομοκρατημένοι ή φοβισμένοι απ' όσα ακούτε, παρόλο που κατά πάσα πιθανότητα είναι όντως σοκαριστικά και τρομακτικά. Το παιδί μπορεί να ερμηνεύσει την αντίδρασή σας ως σοκ και αναστάτωση από τη συμπεριφορά του και να κλειστεί στον εαυτό του. Το παιδί χρειάζεται να είστε σίγουροι και υποστηρικτικοί. Μιλάτε αργά και διατηρήστε ήρεμη στάση.
- 3. Καθησυχάστε το παιδί.** Διαβεβαιώστε το παιδί ότι δεν έχει κάνει τίποτε κακό και ότι το πιστεύετε. Αναγνωρίστε την εμπιστοσύνη που σας έδειξε το παιδί επιλέγοντας εσάς για να αποκαλύψει τόσο εμπιστευτικές πληροφορίες και ευχαριστήστε το παιδί γι' αυτό.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

4. **Ακούστε προσεκτικά** τι έχει να σας πει το παιδί και διαβεβαιώστε το ότι έκανε το σωστό. Περιττές και κατευθυντικές ερωτήσεις θα πρέπει να αποφεύγονται γιατί μπορεί να προκαταλάβουν την έρευνα που πιθανώς να ακολουθήσει.

Ακούστε περισσότερο και μιλήστε λιγότερο. Αποφύγετε να δώσετε συμβουλές ή να προσπαθήσετε να λύσετε το πρόβλημα. Μη βάζετε λόγια στο στόμα του παιδιού ή μην υποθέτετε ότι ξέρετε τι εννοεί ή τι πρόκειται να πει. Αφήστε το παιδί να χρησιμοποιήσει τη γλώσσα με την οποία νιώθει άνετα. Επιτρέψτε στο παιδί να καθορίσει το ρυθμό, μην το πιέζετε να βιαστεί.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

5. **Καταγράψτε** με ακρίβεια τι σας είπε το παιδί ή τι παρατηρήσατε όσο πιο σύντομα μπορείτε (π.χ. αμέσως μετά την επικοινωνία με το παιδί. Φροντίστε η καταγραφή να περιλαμβάνει την ημερομηνία, ώρα και τόπο της αποκάλυψης, την περιγραφή της συμπεριφοράς και τα λόγια που χρησιμοποίησε το παιδί. Ανεπαρκής καταγραφή των πληροφοριών ή καταγραφή της δικής σας «ερμηνείας» γι' αυτά που είπε το παιδί μπορεί να οδηγήσει σε απόρριψη των στοιχείων.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

6. Μείνετε ήρεμοι: Ένα κακοποιημένο ή παραμελημένο παιδί ή νέος χρειάζεται να γνωρίζει ότι είστε διαθέσιμοι για να τους βοηθήσετε. Αν αντιδράσετε με σοκ, οργή ή φόβο μπορεί να το κάνετε να νιώσει μεγαλύτερο άγχος ή ντροπή. Μια ήρεμη αντίδραση διαβεβαιώνει το παιδί ότι αυτό που κάνει είναι σωστό και θα βρεθεί κάποιος να το βοηθήσει.

7. Προχωρήστε αργά: Είναι φυσιολογικό να αισθάνεστε ανεπαρκείς ή αβέβαια σχετικά με το τι πρέπει να κάνετε ή να πείτε όταν ένα παιδί ή νέος σας αποκαλύπτει την κακοποίηση που έχει υποστεί.

- Προχωρήστε αργά.
- Οι ήπιες και ανοιχτές ερωτήσεις όπως: «μπορείς να μου πεις περισσότερα γι' αυτό που συνέβη;» είναι βοηθητικές.
- Αποφύγετε ερωτήσεις που ξεκινούν με το «γιατί».

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

8. Να είστε υποστηρικτικοί:

- Γνωστοποιείτε στο παιδί ή το νέο ότι:
  - Δεν θα βρει το μπελά του
  - Είναι ασφαλής μαζί σας
  - Χαίρεστε που σας επέλεξε για να σας μιλήσει γι' αυτό
  - Έκανε το σωστό που αποφάσισε να μιλήσει
  - Λυπάστε που έπαθαν κάτι κακό ή που τους συνέβη αυτό
  - Θα κάνετε ό,τι μπορείτε για να βεβαιωθείτε ότι δεν θα ξαναπάθουν κακό
  - Γνωρίζετε άλλα άτομα τα οποία μπορείτε να εμπιστευθείτε για να βοηθήσουν στην επίλυση του προβλήματος
- Ρωτήστε αν άλλα μέλη της οικογένειας του παιδιού έχουν υποστεί παρόμοιες εμπειρίες (χωρίς να κάνετε υποθέσεις). Να θυμάστε ότι μερικές φορές η αποκάλυψη έρχεται λόγω της ανησυχίας του παιδιού για τα αδέρφια του (το παιδί φοβάται ότι τα νεότερα αδέρφια του μπορεί να υποστούν τις ίδιες αντίξοες εμπειρίες).

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

9. Μείνετε στα ουσιώδη:

- Να είστε σύντομοι.
- Περιορίστε τη συζήτηση στη διερεύνηση του τι συνέβη σε αρκετά γενικές γραμμές.
- Όταν έχετε επαρκείς πληροφορίες και λόγο να πιστεύετε ότι όντως το παιδί είναι θύμα κακοποίησης/παραμέλησης, σταματήστε σιγά σιγά τη διερεύνηση και κρατήστε απλώς στάση υποστηρικτική προς το παιδί.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

10. **Αναφέρετε** κάθε υπόνοια κακοποίησης και παραμέλησης παιδιού.

Αν έχετε υπόνοιες ότι ένα παιδί κακοποιείται, αναφέρετέ το στις αρμόδιες αρχές.

Τι μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

11. Διατηρήστε επαφή με το παιδί. Σας εμπιστεύθηκε αρκετά για να «μιλήσει», χρειάζεται να ξέρει ότι δεν το απορρίπτετε ως αποτέλεσμα της αποκάλυψης και μπορεί να χρειάζεται συνεχιζόμενη υποστήριξη.

12. Διασφαλίστε ότι έχετε **υποστήριξη για τον εαυτό σας** αναφορικά με τη διαχείριση των πληροφοριών των οποίων γίνετε αποδέκτης.

Τι ΔΕΝ μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

1. **Μη δείχνετε σοκαρισμένοι** από αυτά που ακούτε. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να αποθαρρύνει το παιδί από το να συνεχίσει την αποκάλυψη, καθώς θα αισθανθεί ότι ο ενήλικος που είναι αποδέκτης της πληροφορίας δεν μπορεί να αντέξει αυτό που ακούει και μπορεί να σκέφτεται άσχημα για το παιδί.
2. **Μην ξεκινάτε έρευνα.** Αν χρειάζεστε να διευκρινήσετε τι σας λέει το παιδί και κατά πόσον είναι σε κίνδυνο, κάντε του ανοιχτές ερωτήσεις (πες, εξήγησε, περίγραψε, τι, πότε, ποιος, πού, πότε, θέλεις να μου πεις κάτι άλλο; κτλ.) αλλά μόνο μέχρι το σημείο που είναι απαραίτητη η διευκρίνηση. Αποφύγετε την ερώτηση «γιατί;», καθώς μπορεί να υπονοεί ενοχή/ευθύνη από την πλευρά του παιδιού.

Τι ΔΕΝ μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

3. Ποτέ μην υπόσχεστε ότι θα κρατήσετε αυτό που σας είπε το παιδί μυστικό ή εμπιστευτικό. Έχετε καθήκον να φροντίσετε η πληροφορία να φτάσει στον αρμόδιο επαγγελματία και πιθανώς και σε άλλους φορείς αρμόδιους για την ασφάλεια του παιδιού.

Αν ένα παιδί ζητήσει εμπιστευτικότητα, χρησιμοποιείστε μια «έτοιμη» απάντηση, όπως «ανησυχώ πραγματικά γι' αυτό που μου είπες κι έχω ευθύνη να βοηθήσω να είσαι ασφαλής. Για να βοηθήσω να είσαι ασφαλής, πρέπει να το πω σε κάποιον (κατονομάστε) που θα ξέρει πώς να μας βοηθήσει να το πετύχουμε αυτό». **Βεβαιωθείτε ότι το παιδί κατανοεί τι θα γίνει στη συνέχεια με τις πληροφορίες του.**

Τι ΔΕΝ μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

4. Μη συζητήσετε με το υπόλοιπο προσωπικό γι' αυτά που ακούσατε. Η πληροφορία θα πρέπει να παραμείνει εμπιστευτική και να φτάσει μόνο σ' αυτούς που «ξέρουν τι να κάνουν».

5. Μιλήστε στην αρμόδια αρχή για την κακοποίηση το συντομότερο δυνατόν, αλλά **μη** ζητήσετε από το παιδί να **επαναλάβει** αυτά που σας είπε σε άλλο μέλος του προσωπικού. Αυτό είναι πολύ πιεστικό για το παιδί. Όσο περισσότερες φορές χρειαστεί ένα παιδί να επαναλάβει την ιστορία του τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να χαθούν λεπτομέρειες και να επηρεαστεί η έρευνα που θα ακολουθήσει.

Τι ΔΕΝ μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί

6. Μην κάνετε εικασίες ή υποθέσεις

7. Μην κάνετε αρνητικά σχόλια για τον εικαζόμενο δράστη (θυμηθείτε ότι το παιδί, ακόμη και κατά τη διάρκεια της αποκάλυψης μπορεί ακόμη να έχει θετικά συναισθήματα για το δράστη κι έτσι να βιώνει έντονη αμφιθυμία ως προς το αν θέλει να προβεί στην αποκάλυψη ή όχι)

8. Μην προσεγγίσετε τον εικαζόμενο δράστη

Ενισχύστε το παιδί που
σας μίλησε, π.χ.
«χαίρομαι που μου το
είπες»

Μετά την αποκάλυψη

Μετά την αποκάλυψη

- Αφού ένα παιδί σας κάνει μια αποκάλυψη, πρέπει να κάνετε τα εξής:
  - Εξηγήστε στο παιδί ότι πρέπει να εμπλέξετε και άλλους ενήλικες για να βοηθήσουν.
  - Ενημερώστε τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να αναλάβουν περαιτέρω δράση και ακολουθήστε τη σχολική πολιτική ή την εθνική νομοθεσία για την κακοποίηση του παιδιού. Ενημερώστε το διευθυντή του σχολείου εκείνος, μετά από διαβούλευση με τον εκπαιδευτικό και έναν έμπειρο Κοινωνικό λειτουργό, θα αποφασίσει σε ποια στάδια και ποιος θα πρέπει να επικοινωνήσει με το γονέα· σε άλλες περιπτώσεις, θα επικοινωνήσει αμέσως απ' ευθείας με τις αρμόδιες αρχές για να αναλάβουν δράση, σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να χρειαστεί να αναφέρετε/να υποβάλλετε μια δήλωση σε ένα φορέα κοινωνικής πρόνοιας και/ή στις υπηρεσίες προστασίας του παιδιού ή να έρθετε σε επαφή με έναν κοινωνικό λειτουργό ή και άλλους ειδικούς αν χρειαστεί.
  - Επικοινωνήστε με το γονέα (εφόσον δεν είναι ο εικαζόμενος δράστης):
    - Εάν το παιδί είναι σε άμεσο κίνδυνο (σεξουαλική κακοποίηση και/ή σοβαρή σωματική κακοποίηση) ο εκπαιδευτικός πρέπει να ενημερώσει πρώτα τις αρχές και μετά τους γονείς
    - Διαφορετικά ο εκπαιδευτικός επικοινωνεί με τους γονείς προκειμένου να συνεργαστούν.

Μετά την αποκάλυψη

- Αντιμετωπίστε την αποκάλυψη του παιδιού ως εμπιστευτική με τον περιορισμό των ατόμων που χρειάζεται να ενημερωθούν προκειμένου για τη διασφάλιση της ευζωίας και της ασφάλειας του παιδιού.
- Μετά την αποκάλυψη καταγράψτε γραπτώς αυτά που σας είπε το παιδί και τις παρατηρήσεις σας από τη συμπεριφορά του παιδιού και κρατήστε αυτές τις σημειώσεις σε ένα ασφαλές μέρος. Αν είστε ο πρώτος στον οποίο το παιδί αποκάλυψε την κακοποίηση μπορεί να κληθείτε να καταθέσετε στο δικαστήριο ως «μάρτυρας» προκειμένου να καταθέσετε για το περιεχόμενο και το πλαίσιο της αποκάλυψης του παιδιού. Μερικές φορές αυτό συμβαίνει πολύ μετά –ακόμη και χρόνια μετά- τη στιγμή της αποκάλυψης.

Οι λόγοι της αποκάλυψης

Οι λόγοι της μη-αποκάλυψης

- Όταν πέφτει θύμα (κυρίως) σεξουαλικής κακοποίησης, ένα παιδί μπορεί, αντί να το αποκαλύψει, να προσπαθήσει να προσαρμοστεί στην κακοποίηση:
  - **Το παιδί μπορεί να μη γνωρίζει ότι η κακοποίηση δεν είναι κάτι φυσιολογικό:** Ειδικά τα μικρότερα παιδιά μπορεί να μη γνωρίζουν ότι οι σεξουαλική επαφή μεταξύ παιδιών και ενηλίκων είναι εσφαλμένη και κακοποιητική.
  - **Μυστικό:** Τα παιδιά θύματα κακοποίησης συχνά απειλούνται από το δράστη με σωματική βία και/ή απόσυρση της αγάπης του προκειμένου να κρατήσουν την κακοποίηση μυστική.
  - **Φόβος:** Το παιδί ή ο νέος μπορεί να φοβάται μην το κατηγορήσουν, να αισθάνεται υπεύθυνο και να ντρέπεται, και γι' αυτό να μην τολμά να αποκαλύψει την κακοποίηση.

Οι λόγοι της μη-αποκάλυψης

- Όταν πέφτει θύμα (κυρίως) σεξουαλικής κακοποίησης, ένα παιδί μπορεί, αντί να το αποκαλύψει, να προσπαθήσει να προσαρμοστεί στην κακοποίηση:
  - **Φόβος απόρριψης ή τιμωρίας:** Παρόλο που τα παιδιά αισθάνονται βαθιά δυστυχισμένα εξαιτίας της κακοποίησης, επιθυμούν ταυτόχρονα την αποδοχή και φοβούνται την κλιμάκωση της κακοποίησης. Επομένως δεν θέλουν «να ταράξουν τα νερά».
  - **Αδυναμία:** Τα παιδιά δεν είναι σε θέση να σταματήσουν την κακοποίηση, και παρόλο που μπορεί αρχικά να αντισταθούν, εγκαταλείπουν στη συνέχεια την ενεργή αντίσταση σε μια προσπάθεια να προστατεύσουν τον εαυτό τους.
  - **Αδιέξοδο:** Ένα κακοποιημένο παιδί μπορεί να αισθάνεται παγιδευμένο από το αίσθημα αδυναμίας και την ανάγκη να το κρατήσει μυστικό που το οδηγούν σε αυτό-κατηγορίες και ενοχές. Επιπλέον, το παιδί αντιμετωπίζει κι άλλες πιέσεις, π.χ. έχει τη δύναμη να «καταστρέψει» την οικογένεια, αλλά την ευθύνη να την κρατήσει ενωμένη (υιοθετώντας έναν ψευδό-ενήλικο ρόλο)
  - Το αίσθημα ότι το παιδί είναι με κάποιο τρόπο **υπεύθυνο για την κακοποίηση** μπορεί να είναι πιο συνήθη ανάμεσα σε παιδιά τα οποία έχουν κακοποιηθεί κατ' επανάληψη.

Οι λόγοι της αποκάλυψης

- Κάποια θύματα αποφασίζουν να αποκαλύψουν την κακοποίηση ως αποτέλεσμα:
  - **Μιας αβάσταχτης κατάστασης στο σπίτι:** Η κατάσταση στο σπίτι μπορεί να είναι τόσο κακή ώστε το παιδί να μην μπορεί να φανταστεί τίποτε χειρότερο. Προτιμούν να αναφέρουν την κακοποίηση και να ζήσουν με τις συνέπειες παρά να μείνουν και να συνεχίσουν να κακοποιούνται.
  - **Παρουσία ενός ευαίσθητου φίλου ή βοηθού, π.χ. ενός δασκάλου:** Ένα έμπιστο πρόσωπο στη θέση του φίλου κάνει την αποκάλυψη ευκολότερη για το θύμα, καθώς γνωρίζει πως όταν προβεί στην αποκάλυψη θα έχει την ψυχολογική υποστήριξη που χρειάζεται.

Οι λόγοι της αποκάλυψης

- Κάποια θύματα αποφασίζουν να αποκαλύψουν την κακοποίηση ως αποτέλεσμα:
  - **Δεν έρχονται πλέον σε επαφή με το δράστη** (διαζύγιο): Για προφανείς λόγους, η παρουσία του δράστη αποτελεί μείζονα απειλή για το κακοποιημένο παιδί. Ως αποτέλεσμα, το παιδί βρίσκει το θάρρος να αποκαλύψει την κακοποίηση όταν ο δράστης έχει απομακρυνθεί από το σπίτι.
  - **Εκπαιδευτικές στρατηγικές**: Παρόλο που όλοι ενδόμυχα γνωρίζουμε ότι η κακοποίηση είναι λάθος, ένα παιδί το οποίο νιώθει εντελώς μόνο, δεν γνωρίζει ότι μπορεί να αναφέρει την κακοποίηση. Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των παιδιών σε σχέση με τα δικαιώματά τους και τις διαθέσιμες δυνατότητες αναφοράς οποιασδήποτε παραβίασης των δικαιωμάτων τους, βοηθάει το παιδί να καταλάβει ότι η κακοποίηση είναι λάθος και ότι δεν είναι μόνο του. Η ενημέρωση των παιδιών για το πού μπορούν να αναφέρουν την κακοποίηση είναι επίσης ζωτικής σημασίας.
  - **Φόβος για τις συνέπειες**: Μερικές φορές, όταν τα κορίτσια αρχίσουν να αναπτύσσονται σωματικά και ενημερώνονται για τις συνέπειες της σεξουαλικής επαφής, μπορεί να φοβηθούν για μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη
  - Φόβος του παιδιού ότι ο δράστης **θα κάνει το ίδιο στα αδέρφια του**

Παράγοντες που σχετίζονται με την αποκάλυψη

Ηλικία

- **Ηλικία:** αρκετοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι η ηλικία της θυματοποίησης αποτελεί σημαντικό προγνωστικό παράγοντα της αποκάλυψης και ότι τα μικρότερα παιδιά είναι λιγότερο πιθανόν να προβούν σε αποκάλυψη:
  - Τα μικρά παιδιά μπορεί να μην έχουν την ωριμότητα ή τη γλωσσική ή γνωστική ικανότητα να αναγνωρίσουν, να κατονομάσουν και να περιγράψουν την κακοποίηση.

Φύλο

- **Φύλο:** τα κορίτσια αποκαλύπτουν τη σεξουαλική κακοποίηση πιο συχνά από τα αγόρια.
  - Οι Hershkowitz et al. (2005) σημειώνει ότι οι διαφυλικές διαφορές στα ποσοστά αποκάλυψης επηρεάζονται επίσης από την ταυτότητα του δράστη με τα αγόρια να είναι λιγότερο διστακτικά να αποκαλύψουν τη σεξουαλική κακοποίηση από τους γονείς τους ή γονειϊκές φιγούρες από τα κορίτσια
  - Η σωβινιστική κουλτούρα συνήθως θέτει περισσότερα εμπόδια στην αποκάλυψη της σεξουαλικής κακοποίησης από τα αγόρια

Πολιτισμικό υπόβαθρο

- **Πολιτισμικό υπόβαθρο:**

- Συγκεκριμένα πολιτισμικά ζητήματα, όπως η ντροπή, τα ταμπού και η αντίληψη της σεμνότητας, η παρθενία, η θέση της γυναίκας, το αίσθημα τιμής, ο σεβασμός και η πατριαρχία μπορεί να αποτρέπουν την αποκάλυψη (Fontes & Plummer, 2010).
- Το δεδομένα υποδεικνύουν ότι τα θύματα κακοποίησης Αφρο-αμερικανικής (Elliot-Briere, 1994), Πορτο-ρικανικής (Fontes, 1993; Comas-Diaz, 1995) και Λατινο-αμερικανικής καταγωγής (Shaw, Lewis, Loeb, Rosado & Rodriguez) έχουν λιγότερες πιθανότητες να αποκαλύψουν την κακοποίηση

Σοβαρότητα και διάρκεια της κακοποίησης

- Σοβαρότητα και διάρκεια της κακοποίησης:
  - Ο Hershkowitz (2006) παρατηρεί ότι τα ποσοστά αποκάλυψης ήταν υψηλότερα σε περιπτώσεις σεξουαλικής (71%) απ' όσο σε περιπτώσεις σωματικής κακοποίησης (61%).
  - Η έρευνα όμως υποδεικνύει επίσης ότι οι πιο σοβαρές μορφές κακοποίησης είναι πιο πιθανό να συνοδεύονται από εκτεταμένη χρήση τακτικών διασφάλισης της μυστικότητας από τους δράστες, κάτι το οποίο οδηγεί σε μικρότερα ποσοστά αποκάλυψης.

Σχέση με το δράστη

- **Σχέση με το δράστη:**

- Εκτιμάται ότι το 90% των περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης παιδιού έχει ως δράστη κάποιο άτομο γνωστό στο παιδί (Finkelhor et al. 2005; Australian Bureau of Statistics 2005).
- Η έρευνα υποδεικνύει ότι τα παιδιά δυσκολεύονται περισσότερο να αποκαλύψουν την κακοποίηση από ένα γνωστό ή συγγενικό τους πρόσωπο (Arata, 1998; Sorenson & Snow, 1991; Furniss, 1990; Goodman-Brown et al. 2003; Sjoberg & Lindbald, 2002; Kogan, 2004; Hershkowitz, 2006; Herbert et al. 2009; Smith et al. 2000; Ullman 1999).
- **Όμως άλλες έρευνες δείχνουν** ότι τα παιδιά που υφίστανται κακοποίηση από ένα μέλος της οικογένειας καθυστερούν την αποκάλυψη της κακοποίησης εξαιτίας αισθημάτων ενοχής, φόβου ότι δεν θα γίνουν πιστευτά, επιθυμία να μείνουν πιστά προς το δράστη και άγχος για τις πιθανές αρνητικές συνέπειες της αποκάλυψης για την οικογένεια.

Δυναμική της οικογένειας και του κοινωνικού περιβάλλοντος

- **Δυναμική της οικογένειας και του κοινωνικού περιβάλλοντος:**
  - Σε μια ποιοτική διερεύνηση των ατομικών, οικογενειακών και περιβαλλοντικών παραγόντων που επηρεάζουν την αποκάλυψη, οι Alaggia και Kishenbaum (2005) εντόπισαν τέσσερις μείζονες παράγοντες αναστολής:
    - Οικογένειες στις οποίες επικρατούν άκαμπτοι και ανελαστικοί πατριαρχικοί κανόνες για τους ρόλους των δύο φύλων,
    - Ιστορικό ενδο-οικογενειακής βίας,
    - Παραδόσεις που επιβάλλουν κλειστά και έμμεσα μοντέλα επικοινωνίας και
    - Κοινωνική απομόνωση.

Η ύπαρξη ιστορικού ενδο-οικογενειακής βίας (ιδιαίτερα εις βάρος των γυναικών) μπορεί να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την αποκάλυψη. Τα παιδιά μπορεί να φοβούνται ότι η αποκάλυψη θα οδηγήσει σε περισσότερη βία εναντίον της μητέρας ή των ιδίων.

Υποστήριξη από τους φροντιστές

- **Υποστήριξη:**

- Τα παιδιά και οι νέοι είναι ενδεχομένως πιθανότερο να αποκαλύψουν την κακοποίηση σε έναν υποστηρικτικό φροντιστή ή μέλος της οικογένειας.
- Η ύπαρξη μιας υποστηρικτικής μητέρας, η οποία είναι πρόθυμη να πιστέψει τους ισχυρισμούς του παιδιού, παίζει κρίσιμο ρόλο στην απόφαση ενός παιδιού να προβεί σε αποκάλυψη.
- Η εγγύτητα προς τους γονείς μπορεί να λειτουργήσει τόσο ως διευκολυντικός αλλά και ως ανασταλτικός παράγοντας για την αποκάλυψη.

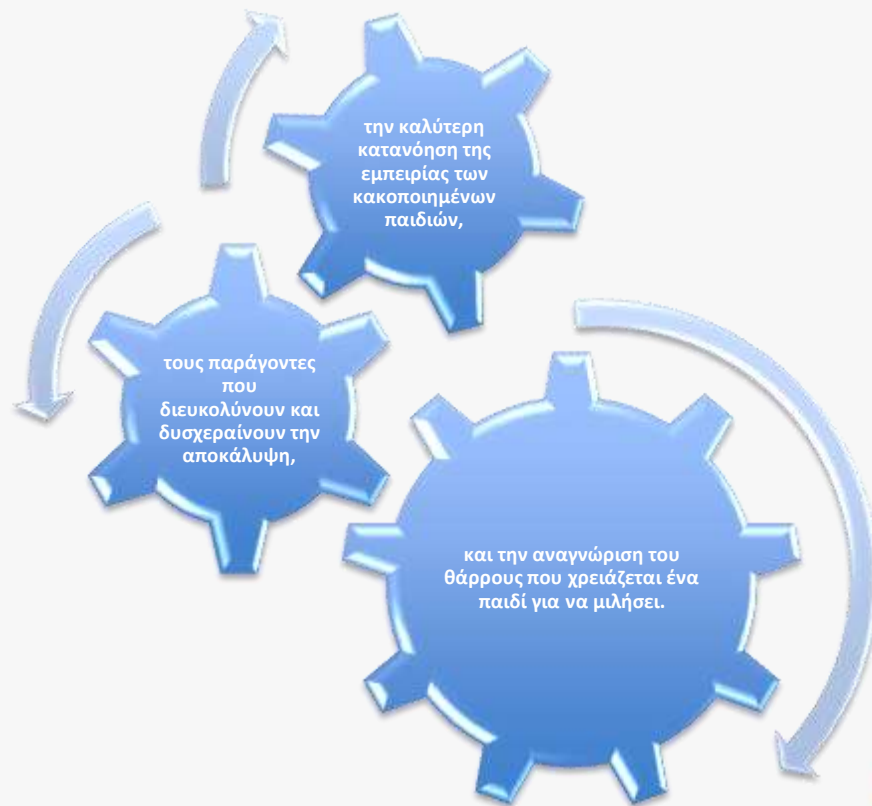
Συμπέρασμα

- Είναι πραγματικά σημαντικό να αναφέρετε κάθε υπόνοια κακοποίησης και παραμέλησης παιδιού στις αρμόδιες αρχές.
- Είναι ευθύνη των ενηλίκων να αναλάβουν δράση και να φροντίσουν για την ασφάλεια των παιδιών.

- Η αποκάλυψη της σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού αποτελεί μια εξαιρετικά περίπλοκη και σύνθετη διαδικασία η οποία για πολλούς δεν ολοκληρώνεται ποτέ.
- Η μη-αποκάλυψη ή η καθυστερημένη αποκάλυψη θέτει τα παιδιά και τις οικογένειες σε σοβαρό κίνδυνο και αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για τους επαγγελματίες.
- Όταν τα παιδιά δεν αποκαλύπτουν ή καθυστερούν την αποκάλυψη της κακοποίησης, υπάρχει η πιθανότητα της συνεχιζόμενης θυματοποίησης και απώλειας της δυνατότητας για παρέμβαση.

Η διαδικασία της αποκάλυψης διευκολύνεται από

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship Programme (RECP)
Programme of the European Union

Ευχαριστούμε πολύ

Co-funded by the Equality
Rights and Gender Programme 2022
Priority 1 of the European Union